

зарубіжжя. За нашим проханням надходять видруки різних конфесій. Всього цього немає в жодній бібліотеці України. Ми раді надати можливість користування бібліотекою вузівським науковцям.

16. Ми погоджуємося (в разі можливості) проаналізувати навчальні плани духовних навчальних закладів з метою визначення того, наскільки вони сприяють підготовці конфесійного фахівця до діяльності, зорієнтованої на включення релігійних спільнот в контекст розбудови нашої суверенної країни, здолання прагнень використати релігійний чинник для її роз'єднання, в духовне і національне відродження України. Це – коли вирішується питання вирівнювання світської і духовної освіти. Тут має бути стандарт, бо ж рівня УКУ у нас ДНЗ практично немає. Та й для УКУ вузівський стандарт обов'язкових навчальних дисциплін має бути законом. Якщо ДНЗ прагнуть рівності, то вони мають підпорядкувати себе контролю МОН, ввести до навчальних планів цикл світських дисциплін.

Наші пропозиції працюють на контекст поєднання науки і освіти. Сподіваємося на творчу співпрацю з Міністерством освіти і науки України з метою здолання неочінювання релігієзнавства львівськими мірками.

*Керівник Відділення релігієзнавства ІФ НАН України,
Президент Української асоціації релігієзнавців
проф. А.КОЛОДНИЙ*

5. РЕЛІГІЄЗНАВЧА НАУКА В КОНТЕКСТІ РЕЛІГІЄЗНАВЧОЇ ОСВІТИ

Міністру освіти і науки України Дм. ТАБАЧНИКУ

У Відділенні релігієзнавства Інституту філософії НАН України, яке в країні нині є єдиною академічною науковою установою, з великим схваленням сприйняли ініційоване Президентом В. Януковичем в його Щорічному посланні до Верховної Ради положення про «забезпечення викладання з вересня 2011 року у вищих навчальних закладах усіх форм власності академічного релігієзнавства як нормативної філософської дисципліни, а у середній школі – порівняльної історії релігій». Нам незрозумілою, а відтак і несприйнятою була та клерикалізація освіти, до якої, всупереч Конституції України, полісвітоглядності і поліконфесійності її громадян, вдався в роки свого президентства В.Ющенко, а з його волі – і Міносвіти. Тому ми не стали брати участь в роботі тих різних комісій, які, на виконання ющенківської вказівки, почали діяти на міністерському рівні,

а особливо настирливо в освітніх структурах у західному регіоні країни. Йдемо у світську сучасну Європу, а прагнемо жити в часі її середньовіччя.

Враховуючи означену ініціативу Президента, Відділення релігієзнавства ІФ НАНУ (а у нас працює 9 докторів і 11 кандидатів наук з досвідом роботи у вузах) виявляє своє бажання всіляко прилучитися до її реалізації. Зокрема:

- ми вважаємо доцільним вироблення єдиної базової програми з курсу «Академічне релігієзнавство», бо ж донині (див видрукувані підручники) його читають залежно від рівня релігієзнавчої освіченості тих, кому доручають читати цей курс, залежно від їх конфесійних симпатій, підмінюючи часто релігієзнавство історією релігій тощо. Зрештою, тоді вдалося б підготувати й типовий (базовий) підручник з релігієзнавства, який можна було б опісля доповнювати іншими залежно від профілю вузу, конфесійної карти регіону та ін.;
- доцільно було б прорецензувати масово видрукувані в останні роки підручники з релігієзнавства, бо ж серед їх рецензентів ми часто не знаходимо науковців з нашого фаху; науковці Відділення могли б рецензувати рукописи підготовлених до друку підручників і навчальних посібників, які йдуть до друку з грифом Міністерства;
- ми погоджуємося взяти участь у проведенні регіональних методичних семінарів викладачів релігієзнавчих курсів, а то й забезпечити своєю лектурою роботу *спеціалізованих* потоків в тій Вищій школі філософії для викладачів вузів, яка наявна при Інституті філософії НАНУ;
- ми вважаємо за доцільне переглянути ті навчальні плани, за якими готують фахівців з релігієзнавства в низці університетів України: вони складені фактично не у відповідності із дисциплінарною структурою релігієзнавчої науки, а відповідно до можливостей викладачів конкретних вишів читати певні курси, а відтак до навчальних планів часто не включаються значимі навчальні предмети, а включаються подеколи предмети циклу «а знаєте ли ви?»;
- ми могли б не тільки розширити можливості підготовки кваліфікованих викладачів для вузів шляхом цільового направлення їх до нас аспірантуру, а й через інші форми роботи, зокрема пошуківство, стажування, наукові консультації тощо;
- ми ініціюємо проведення науково-методичної конференції «Релігієзнавча наука і релігієзнавча освіта» і виявляємо свою готовність взяти на себе її підготовку і проведення;
- що стосується навчального предмету для шкіл «Порівняльна історія релігій», то досвід у викладанні його (правда, під різними назвами), написання підручників має Російська Федерація. Проте

- ми готові підключитися й до вирішення цього питання, насамперед до термінового написання шкільного підручника;
- ми готові взяти участь у підготовці питання з викладання академічного релігієзнавства на Колегії Вашого Міністерства, якщо в цьому буде потреба.

*Заступник директора-
керівник Відділення релігієзнавства ІФ НАНУ
проф. А. Колодний
17.05. 2011 р.*

6. ВНУТРІНСТІТУЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В МУСУЛЬМАНСЬКІЙ УММІ УКРАЇНИ І ШЛЯХИ ЇХ ТОЛЕРАНТИЗАЦІЇ

Науково-експертна записка

Насамперед вдамося до декількох узагальнюючих теоретико-практичних висновків, які мають слугувати і для владних органів, і для мусульманських спільнот підґрунтям їх діяльності у сфері нинішнього ісламського інституалізму.

1. В Україні нині офіційно зареєстровано шість всеукраїнських мусульманських управлінь і центрів, низка ґрунтованих на ісламі громадських і політичних організацій, товариств національних меншин, на батьківських землях яких домінуючою є ісламська релігія. Ісламську спільноту країни поповнюють щороку мігранти і студенти з країн різної ісламської орієнтації. Зрозуміло, що все це актуалізує проблему міжінституційних відносин в ісламі України, пошук шляхів і форм мінімізації і відвернення можливих протистоянь і конфліктів між ними.

2. У з'яві мусульманських структур років незалежності України можна чітко простежити *взаємодію етнічного та територіального принципів*: ДУМК та ДЦМУ являли собою в більшості моноетнічні спільноти (кримські та волзькі татари відповідно), розселені більш-менш компактно на певних територіях. ДУМУ, утворене в Києві, більше підпадає під характер мулті-етнічної структури, що об'єднала різні діаспори Кавказу та Середньої Азії, розселені по всій території України. Цей аспект дав підстави ДУМУ репрезентувати себе як дійсно *всеукраїнську* структуру. Об'єднання «Альраїд» (і створене на його основі дещо пізніше ДУМУ Умма) об'єднувало попервах мусульман-іноземців і, з огляду на його діяльність як ісламського культурного центру, може розцінюватися як параетнічна структура, спрямована на нівеляцію етнічних поділів.